

Adresseinformasjon fylles inn ved ekspedering. Se mottakerliste nedenfor.

Saksbehandler: Asgeir F. Vågan
Telefon: +47 75585000
Vår dato: 07.07.2023
Vår referanse: 22/09526-15

Klikk her for å skrive inn tekst.

Deres dato:

Deres referanse:

Click or tap here to enter text. **jf.**

Høring av søknad om opprettelse av restriksjonsområder og fareområde over Statnett sine anlegg ved Aura og Viklandet

Luftfartstilsynet har mottatt søknad fra Statnett om opprettelse av permanente restriksjonsområder over Aura og Viklandet transformatorstasjon på Sunndalsøra, samt fareområde over området rundt kraftlinjene mellom Aura og Viklandet.

Søknaden sendes med dette på høring. Høringsdokumentene er tilgjengelig på:
<https://luftfartstilsynet.no/horinger/>

Eventuelle høringsinnspill kan sendes til Luftfartstilsynet ved postmottak@caa.no merket saksnr. 22/09526. Høringsfrist er 1. oktober 2023.

Utredningsinstruksen har etablert minimumskrav til utredning i form av følgende spørsmål som skal besvares i alle utredninger:

1. Hva er problemet, og hva vil vi oppnå?
2. Hvilke tiltak er relevante?
3. Hvilke prinsipielle spørsmål reiser tiltakene?
4. Hva er de positive og negative virkningene av tiltakene, hvor varige er de, og hvem blir berørt?
5. Hvilket tiltak anbefales, og hvorfor?
6. Hva er forutsetningene for en vellykket gjennomføring?

1. Hva er problemet, og hva vil vi oppnå?

Søknaden gjelder opprettelse av permanente restriksjonsområder over Aura og Viklandet transformatorstasjon på Sunndalsøra, samt fareområde for området rundt kraftlinjene mellom Aura og Viklandet. Formålet med søknaden er at disse områdene vil fungere som test- og utprøvningsområder for automatisk inspeksjon av kraftlinjer og uteanlegg ved droneoperasjoner. Inspeksjonsflygingene skal skje med automatisk avgang og landing fra en dronehangar, som er plassert inne på stasjonsområdet.

Statnett opplyser i søknaden at bakgrunnen for søknaden om opprettelse av restriksjonsområdene og fareområdet er todelt: Det ene er å unngå fare for skader og ulykker ved at bemannede eller ubemannede luftfartøy kommer i nærheten av dronene ved linjeinspeksjonen. I tillegg ønsker Statnett å forhindre uvedkommende i å fly over Statnett sine stasjoner for å ta detaljerte bilder av stasjonskomponentene og derved samle inn detaljert informasjon om Statnett sine installasjoner. Statnetts stasjonsanlegg er definert som kritisk infrastruktur.

Den sikkerhetspolitiske situasjon i Europa har i den senere tid endret seg. Dette har medført et økt fokus på restriksjoner i luftrom i tilknytning til anlegg og behov for begrensning av uvedkommendes muligheter for innsamling av informasjon.

Et permanent restriksjonsområde med flyforbud for bemannet og ubemannet luftfart over transformatorstasjonene kan etter bestemmelsens ordlyd forhindre all bemannet og ubemannet luftfart i området. Dette kan oppfylle Statnetts behov for å forhindre uvedkommende i å fly rett over Statnett sine stasjoner for potensielt å samle inn detaljert informasjon om Statnett sine installasjoner. Et fareområde over luftspennet mellom transformatorstasjonene vil kunne ivareta sikkerheten over linjenettet i forbindelse med testing av linjeinspeksjon med ubemannet luftfartøy.

2. Hvilke tiltak er relevante?

Luftfartslovens § 9-1a gir hjemmel for å opprette restriksjonsområder i luftrommet for å unngå sammenstøt mellom luftfartøyer eller andre luftfartsulykker, og for å ivareta viktige samfunnsmessige interesser.

Dette er nærmere regulert i forskrift 14. desember 2021 nr. 3530 om luftromsorganisering (luftromsforskriften), hvor Luftfartstilsynet kan opprette områder i luftrommet der det gjelder særlige restriksjoner for luftfarten. Dette gjelder midlertidige og permanente restriksjonsområder etter § 17, og fareområder etter § 18.

Etter luftromsforskriftens § 17, 1. ledd, kan Luftfartstilsynet opprette restriksjonsområder i luftrommet «for å unngå sammenstøt mellom luftfartøyer eller andre luftfartsulykker, og for å ivareta viktige samfunnsmessige interesser.»

I vurderingen av om det skal opprettes restriksjonsområder og fareområder, skal Luftfartstilsynet etter luftromsforskriftens § 22 vurdere virkningene for alle aktører i luftfarten, samt legge vekt på om de hensyn som begrunner opprettelse av områdene kan ivaretas på en annen og mindre inngripende måte.

Forskrift 22. juni 2018 nr. 951 om kontroll med informasjon innhentet med luftbårne sensorsystemer, omhandler opptak og bruk av informasjon om bestemte angitte områder og skjermingsverdige objekter innhentet med luftbårne sensorsystemer. Etter forskriftens § 3 kan departementene fastsette forbudsområder hvor det ikke er tillatt å bruke luftbårne sensorsystemer.

Forbudsområder fastsatt i henhold til den forskriften gir et forbud mot at luftfartøyer kan bære og bruke luftbårne sensorsystemer. Dette vil ikke forby ubemannede luftfartøyer i å fly over kraftlinjene og transformatorstasjonene. Statnett får dermed ikke den beskyttelsen for sine ubemannede droneoperasjoner og anlegg som søker ønsker å oppnå.

Grunnet behovet for å skape klare regler slik at øvrige luftromsbrukere kan innrette flygingen sin, er opprettelse av restriksjoner ved restriksjonsområder og fareområde det mest relevante tiltaket.

3. Hvilke prinsipielle spørsmål reiser tiltakene?

I tillegg til de to restriksjonsområdene og det ene fareområdet, informerte Statnett i utgangspunktet om at de på sikt ville vurdere å søke om tilsvarende områder i hele Norge der Statnett opererer.

Ut ifra et slikt utgangspunkt ville en opprettelse av permanente restriksjonsområder over alle Statnetts anlegg kunne skape presedensvirkninger for et ukjent antall søknader fra andre norske aktører om opprettelse av tilsvarende restriksjonsområder i Norge. Prinsippet i forvaltningsretten om likebehandling av like saker, kunne potensielt ha medført et stort antall nye permanente restriksjonsområder i Norge.

Strømnettet ivaretar en av de grunnleggende funksjonene i kraftforsyningen i samfunnet, og kan inndeles i transmisjonsnett, regionalnett og distribusjonsnett. Større produksjonsanlegg knyttes til transmisjons- eller regionalnettet, mens mindre produksjonsanlegg tilknyttes regional- eller distribusjonsnettet. Statnett eier størstedelen av transmisjonsnettet i Norge, og er utpekt som systemansvarlig i det norske kraftsystemet.

Ifølge tall fra Energifakta Norge utgjør transmisjonsnettet ca. 11.000 km, regionalnettet ca 19.000 km og distribusjonsnettet ca 100.000 km.

Selv om Luftfartstilsynet trolig ikke ville ha fått inn søknader om fareområder og restriksjonsområder for alt av strømnett og transformatorstasjoner i Norge, viser dette noe av omfanget. Også her ville prinsipp om likebehandling samt mulige presedensvirkninger overfor andre aktører med liknende behov gjort seg gjeldende, og kunne skapt en uhandterlig og uoversiktlig situasjon for luftfarten.

For luftfarten ville dette ha medført at kartene til bruk i navigasjon hadde fått en stor mengde nye flyforbudsområder. Dette kunne ha gitt piloter et mindre oversiktlig luftrom, økt konsentrasjon av luftfart i områder og korridorer hvor det er tillatt og fly, og dermed i teorien ha økt risikoen for luftfartshendelser- og ulykker.

Dette reiste prinsipielle spørsmål, og Luftfartstilsynet kunne ikke innføre såpass omfattende luftromsrestriksjoner i Norge. På bakgrunn av dette endret Statnett sin søknad til å kun innebære søknad om restriksjonsområder over Aura og Viklandet transformatorstasjon samt

fareområdet over kraftlinjen mellom transformatorstasjonene. Den reviderte søknaden reiser ingen særlige prinsipielle spørsmål slik Luftfartstilsynet ser det.

4. Hva er de positive og negative virkningene av tiltakene, hvor varige er de, og hvem blir berørt?

De positive virkningene av opprettelse av restriksjonsområdene over Aura og Viklandet transformatorstasjon samt fareområdet over kraftlinjen mellom transformatorstasjonene, er at faren for skader og ulykker ved at annen bemannede eller ubemannede luftfartøy kommer i nærheten av dronene ved linjeinspeksjonen, reduseres. I tillegg blir det forbudt for uvedkommende å fly over Statnett sine stasjoner for å ta detaljerte bilder av stasjonskomponentene og derved samle inn detaljert informasjon om Statnett sine installasjoner. Statnetts stasjonsanlegg er som ovenfor nevnt definert som kritisk infrastruktur.

De negative virkningene av opprettelsen av disse områdene er at annen luftfart ikke kan operere i disse områdene. Det området som er aktuelt å opprette disse restriksjonene i, er i et topografisk bratt og til dels ulendt område, hvor annen bemannet og ubemannet luftfart antas i liten grad å bli berørt.

Statnett opplyser i søknaden om at fordi lavflyging med militære luftfartøy kan finne sted i høyder ned til 200 fot over bakken eller vannet, uavhengig av publiserte treningsområder, vil innføring av de søkte områder kunne få konsekvens for denne type aktivitet.

Videre opplyser Statnett om at annen kjent lufttrafikk i nærliggende områder er VFR-flyging fra følgende aktører:

- Inn- og utflyging i dalene rundt Sunndalsøra i forbindelse med arbeid på Statnetts anlegg.
- Inn- og utflyging i forhold til luftsportsaktivitet fra Vinnu flyplass (MTOM<5700kg).
- Sporadisk flyging med Luftambulans fra Dombås, Kristiansund og Molde

Statnett skriver at ved gjennomgang av Flyplasshåndboken for Sunndal Flyklubb er det ingen ting som tyder på at de operative forholdene leder til endring for øvrige brukere av luftrommet, som en følge av restriksjons- og fareområdene det søkes om.

Statnett skriver videre at det skal likevel bemerkes at obligatorisk rapporteringspunkt for lufttrafikk til Vinnu, som kommer fra nord/vest vil være Sunndalsøra sentrum, med høyde 1700 fot AMSL (Above Mean Sea Level) for innkommende trafikk og minimum 500 fot for utgående trafikk, før sving er tillatt.

Selv om Aura kraftstasjon ligger ca. 8 km i avstand på forlenget senterlinje av bane 10/28, er det grunn til å anta at lufttrafikken under normale, operative forhold, vil være godt over høyden på 500 fot AGL (Above Ground Level), for restriksjonsområdet det søkes om på Aura.

Når det gjelder konsekvenser for øvrige luftromsbrukere, ønsker Luftfartstilsynet å bemerke følgende:

I forhold til flyging i forbindelse med militær-, politi-, ambulans-, brann-, søke- og redningsoppdrag, er det forvaltningspraksis for at slike flyginger er unntatt fra flygeforbudet i de restriksjonsområder Luftfartstilsynet oppretter. Det samme vil bli praktisert for disse restriksjonsområdene. Slike flyginger skal likevel koordineres med tiltakshaver, i dette tilfellet Statnett.

Annen type flyginger kan søke tiltakshaver eller Luftfartstilsynet om særskilt tillatelse til flyging i restriksjonsområdene.

I forhold til varigheten på restriksjonsområdet, søker Statnett om permanente restriksjonsområder. Ut ifra det behovet Statnett har, er det liten grunn til å tidsbegrense varigheten på disse områdene. Luftfartstilsynet ønsker likevel å informere om at felleseuropeisk regelverk om ubemannet luftfart legger til grunn at man i fremtiden kan utvikle mer avanserte digitale løsninger for å regulere hvor det er hensiktsmessig å fly, og hvor flyging må begrenses. Dette kan være såkalte «UAS Geographical zones» støttet av apper for droner i tilknytning til U-space.

Selv om opprettelsen av restriksjonsområdene over Aura og Viklandet transformatorstasjon samt fareområdet over kraftlinjen mellom transformatorstasjonene i utgangspunktet gjøres permanent, tas det forbehold om at Luftfartstilsynet kan oppheve disse områdene når de ovenfornevnte digitale løsningene er på plass og kan ivareta Statnetts behov.

5. Hvilket tiltak anbefales, og hvorfor?

Luftfartstilsynet anbefaler å opprette restriksjonsområder over Aura og Viklandet transformatorstasjon på Sunndalsøra, samt fareområde over kraftlinjen mellom transformatorstasjonene.

Områdene opprettes anbefales opprettet ved forskrift, for å gi klare regler for luftromsbrukere.

6. Hva er forutsetningene for en vellykket gjennomføring?

Forutsetningen for en vellykket gjennomføring er at luftromsbrukere innretter seg etter de restriksjoner som forskriften etablerer.

Med vennlig hilsen

Åsa Markhus
fung juridisk direktør
Direktoratsavdelingen

Asgeir F. Vågan
juridisk seniorrådgiver

Vedlegg:

- Forskrift om opprettelse av permanente restriksjonsområder og fareområde i luftrommet over Statnetts anlegg på Sunndalsøra
- Søknad fra Statnett om opprettelse av restriksjonsområder og fareområde
- Høringsliste

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever derfor ikke signatur.